

EN MEDLEMSTIDNING FRÅN STOCKHOLMS BORGERSKAP NR TRE/FYRA 2017

BORGARNYTT

Reuterdahls
urmakeri
Borgardagen
Claudia Olsson
spår framtiden

I TID OCH OTID

Med lupp och stetoskop undersöker Sophia Reuterdahl klockorna. Hon lyssnar, plockar isär och analyserar varje detalj av uret och med fingrar av kunskap och erfarenhet löser hon problemet och ger klockan ett nytt liv. Idag kan hon dessutom titulera sig hovurmakare, den första i Sverige på närmare 100 år. TEXT: GOODY HEIN FOTO: HANS BJURLING

Luppen är nödvändig. När Sophia inte arbetar är hon helst med sin familj på gården i Dalarna. Den som kärleksfullt kallas för arbetslägret.

SOPHIA KÖPTE SOM FEMÅRING en trampsymmaskin och föll för hantverket, hon sydde oavbrutet men kom snart fram till att det skulle bli en hobby, hon ville ju bara sy åt sig själv. Det var inte lika roligt att sy åt andra. Istället valde hon att gå Urmakarskolan i Stockholm. Det passar när man tycker om att arbeta med händerna och är tekniskt lagd. Som 17-åring fick hon en praktikplats hos antikurmakare Gerhard Gren i Göteborg och där blev hon mot alla odds kvar.

– Jag stannade i ett år. Han var en otroligt skicklig pedagog och lärde mig allt. På morgonen när jag kom till verkstaden låg det lappar som påminde Gerhard om vad han skulle lära mig under dagen. Dessa hade han skrivit kvällen innan när han jobbade över. Som ung var jag orädd och formbar. Vi utvecklade ett språk och kan än idag per telefon tala om detaljer och berätta om klockor vi arbetar med.

Efter fyra års utbildning var det gott om jobb på 80-talet. I närmare tio år arbetade Sophia i olika butiker, varuhus och hos grossist. Hon samlade på sig ovärderlig kunskap. När hon startade Reuterdahls Urmakeri valde hon att rikta in sig på det som Gerhard Gren lärt henne, att renovera äldre klockor.

– Det är fantastiskt roligt med kundkontakten. Mina kunder kommer till mig med något som man önskar vårda. Oftast är det arvegods men det kan även vara något gammalt ur som är nyinköpt som jag får sätta i gångbart skick.

EN PROCESS SOM KRÄVER SKARPA SINNEN

Sophia börjar med att granska uret hon ska renovera eller laga. Hon fotograferar kontinuerligt för att dokumentera. Luppen sitter hårt och blicken är skarp. Likt en läkare använder hon sedan stetoskopet, lyssnar efter om pendeln knackar i fodralet, om det är svårt att rucka in tiden och om den svänger fritt. Även hörseln

är användbar och ett viktigt verktyg för en urmakare. Sophia strävar efter att öka precisionen efter år av slitage och målsättningen är att få klockan att svänga så bra som möjligt. Inte sällan har formgivaren av fodralet koncentrerat sig på designen och bortsett från att uret faktiskt ska fungera bra i formen.

– Innan jag plockar isär verket tittar jag efter slitage och glapp. Jag får därefter borra nya hål där de gamla har blivit ovala och slitna. Att sätta ett nytt mässingshål kallar vi för att fodra. Avståndet mellan hjul och driv granskas.

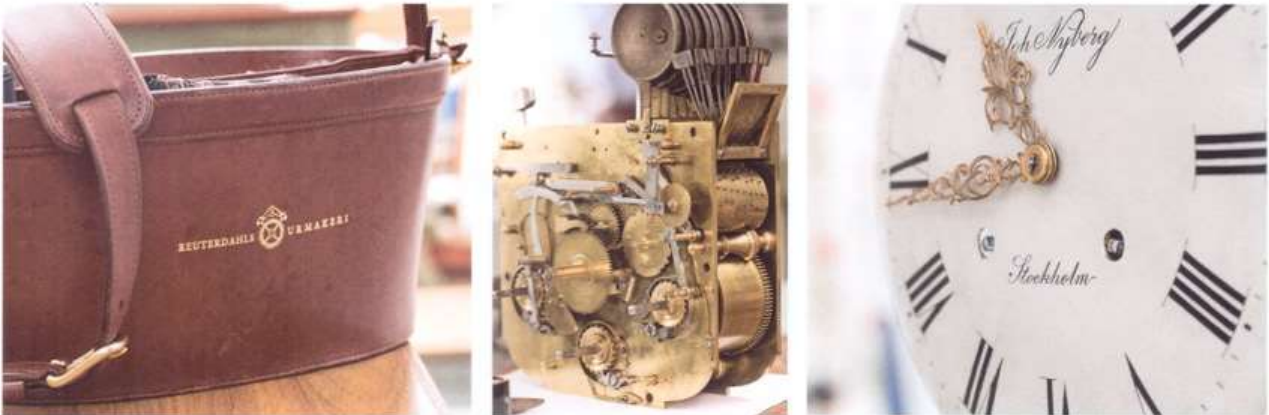
– När hävytor är polerade och glapp åtgärdade, rengör jag alla delar och ställer in uret så delarna kan samarbeta igen. Efter montering provkör jag verket i en ställning där jag ser funktionerna tydligt, innan den slutgiltiga monteringen i fodralet görs. Det är en underbar känsla när jag ser och hör att jag lyckats, skrattar Sophia.

När Sophia är färdig med en klocka ska den ristas. Det betyder att hon slår in en signatur i klockan, en märkning med datering som berättar vem som har lagt klockan. På så vis hälsar hon till framtida urmakare. Sophias signatur kommer också att följa alla klockor på Slottet.

HOVURMAKARE

För snart fem år sedan fick Sophia frågan om hon ville ansvara för slottets alla klockor. Varje torsdag tar hon sin specialtiesdda läderväska och beger sig till de många salarna med uppdraget att dra upp och vårda de cirka 80 klockorna. I väskan ligger verktyg och nycklar till klockorna.

Oftast börjar hon med kontorsrummen och tar därefter våningarna, men är alltid lyhörd för hur flödet passar bäst till dagens aktiviteter. Det kan vara mörkt och hon har ficklampa med sig, i mörkret hör hon

Den vackra verktygsväskan är specialsydd av sadelmakare Jill Blomqvist.

bra hur klockorna mår i sitt tickande och i slagen. Sophia har en relation till klockorna, de har ju inga manualer utan är personliga urverk som hon närmar sig vartefter.

De flesta är många hundra år gamla och gjorda av Europas främsta urmakare. Det är spännande att se deras signaturer i mässingen, som en hälsning till Sophia år 2017 i Stockholm.

Att vara hovurmakare ger någonting utöver äran och det intressanta uppdraget.

– Jag får följa uren under flera år, det händer ju inte när jag reparerar ett enstaka ur i min verkstad. Här ser jag från vecka till vecka hur klockan mår och får sköta om de klockor jag har renoverat. Värme och kyla påverkar uren, under våren och hösten går de som bäst.

Sophia är den första med titeln hovurmakare på närmare 100 år. En av de mest intensiva dagarna på året är när sommartid ska bli normalt看. Den söndagen vrider hon uren framåt 11 timmar, de mår inte bra av att vridas tillbaka en timme utan ska vridas medurs.

De klockor som har datum måste vridas framåt 23 timmar. Klockorna behöver också få slå sina slag för att slagverken ska komma rätt. Slottets klockor är inte bara vackra klenoder, de fyller en stor funktion när Kungen diskret behöver veta tiden i de olika rummen vid besök. Därför är det viktigt att klockorna går som de ska.

– Precis som med andra klockor vet jag sällan hur jag ska lösa olika problem utan det ger sig under arbets gång. Någonstans på vägen finns svaret till varför klockan inte fungerar.

TÄNK FRITT OCH HÅLL IGÅNG URET

I Gamla Enskede väntar en unik klocka på att bli isärplockad. Sophia är glad och förväntansfull. Vissa urverk ger en extra nyfikenhet.

– Det roligaste med mitt yrke är kundkontakten, jag träffar alla från den lilla flickan till Sveriges Konung. Det är roligt att få glädja så många med sitt yrke. Klockor berör människor.

Det fulaste Sophia vet är när hon ser hur man har slarvat med skruvarna och kanske dragit med tång som ger märken. Kopior ser hon heller inget nöje med. Här inne råder äkta vara och genuint hantverk på ett fantastiskt sätt.

– Jag snöar gärna in på detaljer, sirligt svarvade knoppar, vackert arbetade visare, en vacker klang.

Hon samarbetar med en glasmästare som gör kupade glas och en skicklig finsnickare. Och hon förmedlar en fri tanke.

– Jag tycker att man ska gå efter eget tycke och smak. En guldförgylld pendyl från 40-talet kan göra susen i ett modernt kök och varför inte sätta ett ärvt väggur på toaletten?

Bästa sättet att vårda sitt ur är att hålla det igång. Då trivs den som bäst. Det kan vara bra att dra sitt fickur lite då och då.

En klocka som för evigt har en plats i Sophias hjärta kom en dag ensam i budbil. Dottern till ägaren ville att pappans klocka skulle få nytt liv. Det visade sig vara en färgglad klocka från 70-talet, en Carl Malmstens klocka som sålts på Svenskt Tenn. Klockan var snidad i trä och såg ut som ett golvur som satt på väggen.

– Det var ett sådant liv i den, och den var så annorlunda och läcker, berättar Sophia. Hon sköt på den planerade semestern, renoverade klockan och möttes av stor tacksamhet och glädje från ägaren.

Avslutningsvis undrar vi om Sophia ser annorlunda på tid än vi andra. Hon svarar att hon är en tidsoptimist men att det nog är en lägningsfråga. Ett vet vi dock säkert, Sophia har klockor och urverk i sitt huvud i tid och otid.

SR. Sophias signum som hälsar till framtidens urmakare.

Läs mer på reuterdahls.se, facebook och @reuterdahlsurmakeri på instagram.

SKIMRANDE KVÄLL

Utanför glittrade ett adventslyntat Stockholm. Inne på Grand Hôtel tog nya borgare emot sina burskapsbrev under Stockholms Borgerskaps årsmöte. 142 nya medlemmar från vitt skilda yrken är nu en del av nätverket som var med och präglade Stockholms historia och som bidrar till att bygga dess framtid. TEXT: GOODY HEIN FOTO: MIA DRAKENBERG

Presidiet med ordförande Johan Piehl, Tommy Adamsson, Clas Romander, Göran Egnell, Thomas Olrog, Peter Christensson och Ann-Charlotte Mörner samt vd Pia Clark tågar in i Spegelsalen.

Anders Bock, Borgerskaps präst i 18 år som nu gått i pension och Thomas Olrog, ordförande i Gillet, tog emot Borgarmedaljen för gott och ideellt arbete inom Borgerskapet. Även Jan Bruzelius, Stockholms Grosshandels-societet, erhöll medaljen.

Jazztrombonisten Hannes Jurestad fick Borgargåvans kulturstipendium för sitt sätt att skapa sitt eget musikaliska universum.

Hovurmakare Sophia Reuterdahl var en av de nya borgarna. Läs om hennes verksamhet på sidan 10.

109 av 142 nya borgare var på plats för att ta emot sina burskapsbrev av vd Pia Clark och ordförande Johan Piehl. Här får Michael Berlin sitt brev.